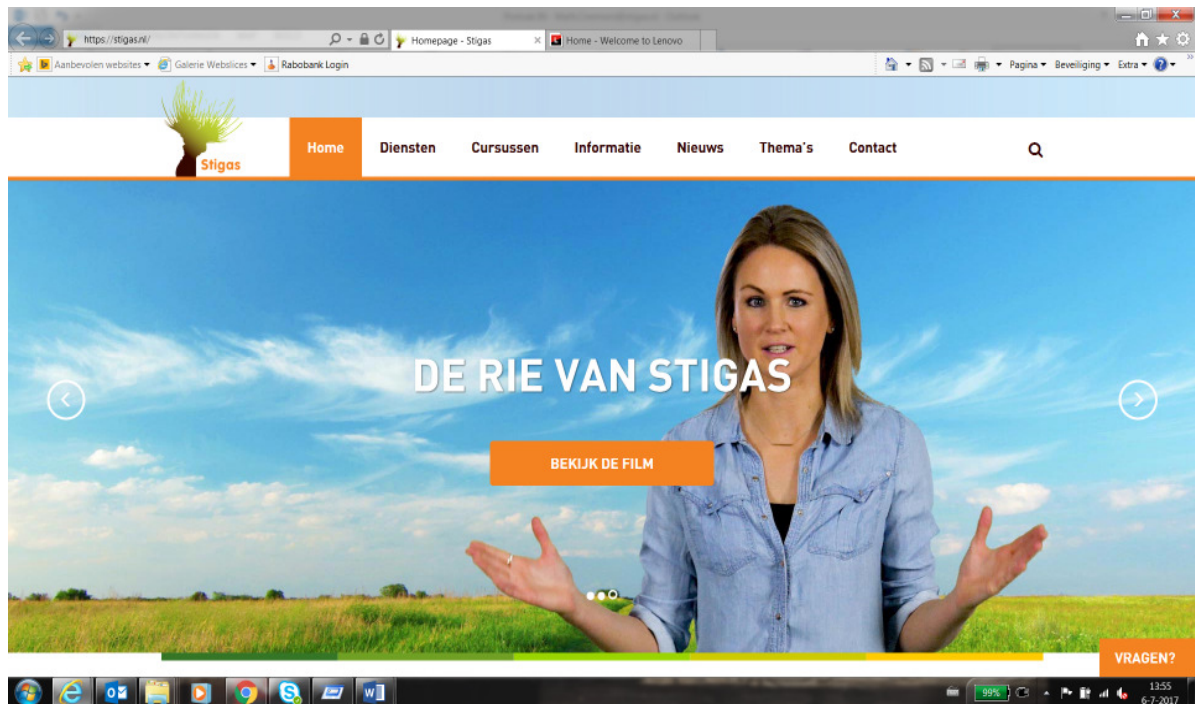

Jaarverslag Stigas 2017

'Sectorspecialisatie en integrale benadering van preventie en verzuim maken de sectoraanpak voor duurzame inzetbaarheid uniek'

gezond, vitaal en veilig werkt

Dit is een uitgave van Stigas, waarin samenwerken
LTO Nederland
Branchevereniging VHG
CUMELA Nederland
FNV
CNV Vakmensen

Telefoon (085) 044 07 00

April 2018

Inhoud

VOORWOORD	5
1 ALGEMENE BESCHOUWING	6
1.1 Stigas voor veilig en gezond werk en inzetbaarheid	6
1.2 Speerpunten in 2017	7
2. ONTWIKKELING ZIEKTEVERZUIM EN ONGEVALLEN	8
2.1 Ziekteverzuim	8
2.2 Ziekte duur	8
2.3 Ziekteverzuim en diagnose	9
2.4 Bedrijfsongevallen en beroepsziekten	9
2.5 Het tweede ziektejaar	9
2.6 Conclusies verzuim	10
2.7 Dodelijke ongevallen	10
3. PREVENTIEDIENSTEN EN REGIE OP VERZUIM	12
3.1 Risico-inventarisatie en -evaluatie (RIE)	12
3.2 Preventief Medisch Onderzoek (PMO)	14
3.3 Workshops Werken aan Morgen	14
3.4 Verzuim onder de Duim	15
3.5 Verzuimbegeleiding	15
4. KENNISFUNCTIE EN UITVOERING BRANCHEPROJECTEN	16
4.1 Inzicht in cijfers en trends	16
4.2 Sector-activiteiten	16
4.3 Werken aan morgen	17
4.4 Stof, Pak 't aan	19
4.5 Pilot modernisering ziekte wet	19
4.6 Zelfregulering: ontwikkeling nieuwe RIE	20
4.7 Zelfregulering: preventie beroepsziekten	20
4.8 Zero accidents in 2020	20
4.9 Platform mestgassen	21
4.10 Project tekenwerende kleding	21
4.11 Week van de werkstress	22
4.12 Vertrouwenspersoon	22
5. COMMUNICATIE EN VOORLICHTING	22
5.1 Nieuwe website en voorlichtingsmateriaal	22
5.2 Colland en VanColland magazine	24
5.3 Sociale media	24
5.4 Digitale nieuwsbrief	25
5.5 Voorlichtingen, workshops en cursussen	25
6. ORGANISATIE	26
6.1 Bestuur	26
6.2 Organisatie	26
6.3 Stigas gecertificeerd	27
6.4 Stigas preventie-adviseurs en klantenteams	28
BIJLAGE 1. Samenstelling klankbordgroepen 31-12-2017	29
Klankbordgroep Mechanisch Loonwerk	29
Klankbordgroep Glastuinbouw	29
Klankbordgroep Bos en Natuur	30
Klankbordgroep Open Teelten	30
BIJLAGE 2: Dodelijke ongevallen in 2017	31
BIJLAGE 3: Overzicht voorlichtingen 2017	32

VOORWOORD

Beste lezer,

In onze sector blijven de kwaliteit van de arbeid en arbeidsomstandigheden aandacht vragen. Niet alleen is het aantal ongevallen en gezondheidsklachten naar aanleiding van het werk nog te hoog, maar ook vragen de vergrijzing, waardoor we langer gaan doorwerken, en de aantrekkelijke arbeidsmarkt toenemende aandacht. Met de aantrekkelijke arbeidsmarkt wordt het belang om ervoor te zorgen dat we ons werk tot aan de AOW en/of pensioen op een gezonde en productieve manier kunnen blijven doen, alleen maar groter.

Namens de sector vervult Stigas een belangrijke rol bij deze uitdaging. Daarom is het goed te zien dat Stigas het afgelopen jaar zich duidelijker heeft gepositioneerd als sectorinstituut voor veilig en gezond werken en inzetbaarheid (kortweg duurzame inzetbaarheid). Er wordt geïnvesteerd in het versterken van de relatie met de sectoren en de sectororganisaties. Onder meer zijn gezamenlijke communicatieplannen opgesteld om de achterbannen meer te betrekken bij veilig, gezond en duurzaam werken en Stigas. Daarnaast is uitvoering gegeven aan belangrijke en actuele projecten op sectorniveau.

Om te beginnen is het afgelopen jaar veel tijd en energie uitgegaan naar de doorontwikkeling en implementatie van een volledig nieuwe digitaal systeem voor risico-inventarisatie en –evaluatie (RIE); dit mede ondersteund vanuit het programma Zelfregulering van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De RIE zien we als één van de kernprocessen van Stigas en vormt als zodanig de basis voor duurzaam werken en ongevallenpreventie, zoals dat in het kader van programma's als Werken aan Morgen en Zero-Accidents vorm krijgt. De nieuwe RIE zal daarom ook komend jaar krachtig worden gepromoot in de sector. De nieuwe RIE is het afgelopen jaar aanleiding geweest voor CONO Kaasmakers, de Federatie Nederlandse Ruitersport (FNRS) en de Federatie Landbouw en Zorg (FLZ) om met Stigas nieuwe contracten namens de aangesloten leden te sluiten.

Een tweede project, dat in het kader van het hiervoor genoemde programma Zelfregulering is uitgevoerd, betreft de signalering van beroepsziekten en de vertaling daarvan naar preventie. Daarbij wordt samengewerkt met het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB). Met recht kan gesteld worden dat Stigas een voorlopersrol vervult op dit gebied in Nederland. Uniek in de aanpak zijn het werkplekonderzoek (WPO), dat standaard wordt uitgevoerd zodra bij verzuim een relatie met het werk wordt vermoed en de koppeling met de branche-RIE. Dit laatste maakt het voor een ondernemer gemakkelijker om in het eigen bedrijf risico's voor beroepsziekten te signaleren.

Verder is veel aandacht uitgegaan naar de doorontwikkeling van het 'duurzame inzetbaarheidsprogramma' Werken aan Morgen. Dit programma wordt in zijn 3^e opvolgende versie ondersteund door subsidie vanuit het ESF. In het kader van dit programma worden werkgevers en werknemers gestimuleerd na te denken over hun huidige en toekomstige inzetbaarheid en wordt waar nodig de gewenste ondersteuning aangeboden. Het programma vond zijn climax in de bijeenkomst 'Vitale bedrijven hebben de toekomst, the next step' eind van het jaar in Soesterberg, waar vijf mooie voorbeeldbedrijven uit de sector streden om de 'Stigas Veilig en Gezond Werken prijs 2017'.

Last but not least is ingespeeld op de vernieuwde Arbowet, die medio 2017 van kracht is geworden. Goed was het te constateren dat veel nieuwe Arbowet verplichtingen al deel uitmaakten van de dienstverlening van Stigas, bijvoorbeeld het preventiesprekuren, de opleiding tot preventiemedewerker en de rol van de bedrijfsarts als het gaat om preventie en beroepsziekten melding. Bedrijven die zowel bij Colland premie afdragen als bij SAZAS zijn aangesloten hebben via Stigas de verplichtingen op grond van de Arbowet grotendeels geregeld. Ook kunnen bedrijven zich individueel aansluiten.

Kortom, Stigas timmert aan de weg als het gaat om duurzaam werken in onze sector. Een rol die in het licht van de vergrijzing en aantrekkelijke arbeidsmarkt alleen nog maar belangrijker wordt. En Stigas doet dit op een manier, die ook buiten onze sector aanspreekt. Zo blijkt dat onze sector aanpak in 'Den Haag' regelmatig als 'Best practice' wordt genoemd als het gaat om arbeidsgelateerde zorg, aanpak chronisch zieken enz.

Wij wensen u veel leesplezier.

Namens het bestuur van Stigas,

Wim van den Boomen, werkgeversvoorzitter

Henk Onstwedder, werknemersvoorzitter

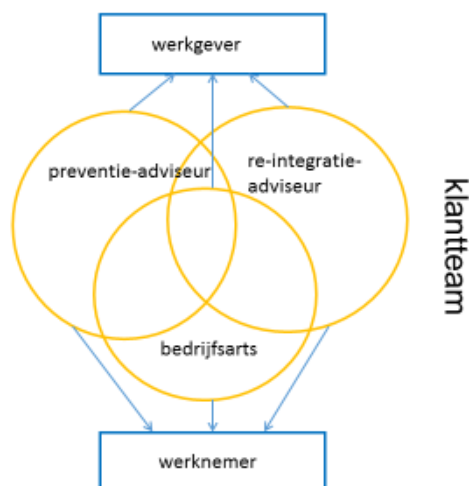
1 ALGEMENE BESCHOUWING

1.1 Stigas voor veilig en gezond werk en inzetbaarheid

De zorg voor veilig en gezond werk en inzetbaarheid ligt bijna volledig bij werkgevers en werknemers. Omdat de relatief kleinschalige bedrijven in de agrarische en groene sector vaak niet in staat zijn dit zelf te regelen, heeft de sector een sectoraanpak ontwikkeld. Stigas vervult hierin zowel de rol van kennisinstituut als die van arbodienst. Kenmerkend is de integrale aanpak van preventie en verzuimbegeleiding. De verzuimbegeleiding wordt in nauwe samenwerking met arbodienst Zorg van de Zaak uitgevoerd voor bedrijven die bij verzuimverzekeraar SAZAS zijn aangesloten en voor bedrijven, die zich individueel bij Stigas aansluiten.

De integrale aanpak van preventie en verzuim maakt de positie van Stigas als sectorinstituut voor duurzame inzetbaarheid uniek. Deze aanpak komt onder meer tot uiting in:

- De inzet van volledig in onze sector gespecialiseerde preventieadviseurs;
- De inzet van gespecialiseerde bedrijfsartsen voor zowel preventieve taken (bijvoorbeeld het preventief medisch onderzoek of preventiespreekuur) als voor verzuimbegeleiding;
- De integrale samenwerking tussen preventieadviseur, bedrijfsarts en re-integratieadviseur in klantteams;
- Het prioriteren van preventiediensten op basis van de kennis en informatie, die uit de verzuimbegeleiding wordt opgedaan en;
- Andersom de inzet - waar nodig - van preventiediensten in de verzuimbegeleiding.

Preventie vormt de eerste schakel in de keten en onderscheidt onze sectoraanpak van veel andere sectoren in het midden- en kleinbedrijf, waar het accent veelal grotendeels op verzuimbegeleiding ligt. Afgezien van de sociale voordelen voor werkgevers en werknemers, komen de investeringen in preventie terug in de vorm van minder verzuim en arbeidsongeschiktheid. Uiteindelijk leidt dit tot een beter functionerende arbeidsmarkt en lagere kosten voor de bedrijven maar ook voor de sector als geheel. Met de primaire aandacht voor preventie sluit de dienstverlening ook naadloos aan bij de verplichtingen van de vernieuwde Arbowet.

Het belang van preventie wordt nog steeds onderschat. Stel dat met preventie een daling van het ziekteverzuim met één procentpunt wordt bereikt, levert dit een directe besparing in loonwaarde op van zo'n 25 miljoen euro op jaarbasis. De investering in preventie is naar verhouding maar een fractie van dit bedrag. Bekend is dat de agrarische en groene sector al jarenlang in het oog springt als één van de sectoren met het laagste verzuim in Nederland. De op handen zijnde vergrijzing maakt dat de uitdaging de komende jaren groter wordt om werkenden in de sector gezond en productief de eindstreep te laten halen en het verzuim in de hand te houden.

1.2 Speerpunten in 2017

De activiteiten van Stigas in 2017 kunnen ontwikkeling, in de volgende speerpunten worden samengevat:

- Voortzetting van de modernisering van de RIE (project 'Zelfwerkzaamheid en zelfregulering')
- Afronding project melding en preventie van beroepsziekten
- Doorstart programma duurzame inzetbaarheid 'Werken aan Morgen'
- Doorontwikkeling van de sector-activiteitenplannen
- Uitvoering van reguliere preventiediensten en verzuimbegeleiding

Modernisering branche-RIE: project Zelfregulering

In de praktijk blijkt dat nog veel bedrijven niet over een actuele risico-inventarisatie en evaluatie (RIE) beschikken en ook vaak nog onvoldoende opvolging geven aan noodzakelijke verbeteracties. Met het doel om de RIE als het ware levend te maken is Stigas een omvangrijk project gestart met als doel om een volledig nieuw digitaal systeem voor de RIE te ontwikkelen. Dit traject is ondersteund vanuit het programma Zelfregulering van het ministerie van SZW. Het afgelopen jaar is deze digitale RIE geïntroduceerd in alle agrarische sectoren en is een forse promotie campagne gestart voor de nieuwe RIE. Dit vanuit de zienswijze dat de RIE in feite de basis is voor alle activiteiten om duurzaam werken te bevorderen. De nieuwe RIE was het afgelopen jaar aanleiding voor coöperatie CONO Kaasmakers, de Federatie Nederlandse Ruitersport en de Federatie Landbouw en Zorg om deze exclusief aan te bieden aan hun leden.

Melding en preventie van beroepsziekten

Eveneens in het kader van het programma 'Zelfregulering' is het project melding en preventie van beroepsziekten uitgevoerd. In dit project is onderzocht hoe het proces van signalering tot preventie van beroepsziekten verbeterd kan worden. Centraal in de aanpak staat het uitvoeren van een werkplekonderzoek in het geval bij verzuim een relatie met het werk wordt vermoed. Dit werkplekonderzoek (WPO) is bedoeld om na te gaan of er daadwerkelijk een relatie is met het werk of de werkomstandigheden en te adviseren over oplossingen.

Programma Werken aan Morgen

Het programma Werken aan Morgen is de titel voor het duurzame inzetbaarheidsprogramma van Stigas. Kern van het programma is de vraag hoe we langer gezond en productief kunnen doorwerken. Stigas levert als sectorinstituut een bijdrage aan de oplossing van dit vraagstuk. In de periode 2014 tot 2016 is het programma onderdeel geweest van het sectorplan agrarisch en groen. Het afgelopen jaar heeft het programma een doorstart gekend, ondersteund vanuit het ESF programma duurzame inzetbaarheid. Met het aantrekken van de arbeidsmarkt blijkt het belang van het programma alleen maar groter te worden.

Doorontwikkeling sector-activiteitenplannen

Het afgelopen jaar is verder ingezet op het versterken van de binding met de sectoren. Een belangrijke rol hiervoor is weggelegd voor de sectorspecialisten binnen Stigas. Deze zijn vast aanspreekpunt voor de sectoren en zijn tevens verantwoordelijk voor het in samenspraak met een sector-klankbordgroep opstellen en uitvoeren van het sector-activiteitenplan. In het verlengde van de sector-activiteitenplannen is ook het afgelopen jaar gestart met het gezamenlijk met enkele brancheorganisaties opstellen van communicatieplannen (CUMELA, VHG en LTO Glaskracht).

Uitvoering reguliere preventiediensten en verzuimbegeleiding

Het afgelopen jaar bezochten Stigas preventieadviseurs meer dan 1.200 bedrijven. In de meeste gevallen ging het hierbij om het bieden van ondersteuning bij de uitvoering van de risico-inventarisatie of de uitvoering van een werkplekonderzoek. Daarnaast hebben veel andere activiteiten plaatsgevonden, zoals het uitvoeren van preventievoorlichtingen, voorlichting over risico's van dierziekten en mestgassen, het trainen van leidinggevenden in het omgaan met verzuim en advisering over de machinerichtlijn. In samenwerking met Zorg van de Zaak is verzuimbegeleiding uitgevoerd, onder meer voor bij SAZAS aangesloten bedrijven.

2. ONTWIKKELING ZIEKTEVERZUIM EN ONGEVALLEN

2.1 Ziekteverzuim

Stigas volgt nauwlettend de ontwikkeling van het verzuim in de sector. In 2017 is voor het eerst sinds lange tijd een stijging van het verzuim te zien: in 2017 kwam het totale verzuimpercentage over de eerste twee jaar verzuim uit op 3,9% ten opzichte 3,65% het jaar daarvoor (berekend volgens de CBS-standaard).

Tabel 1: Ziekteverzuim agrarische en groene sectoren eerste plus tweede ziektejaar

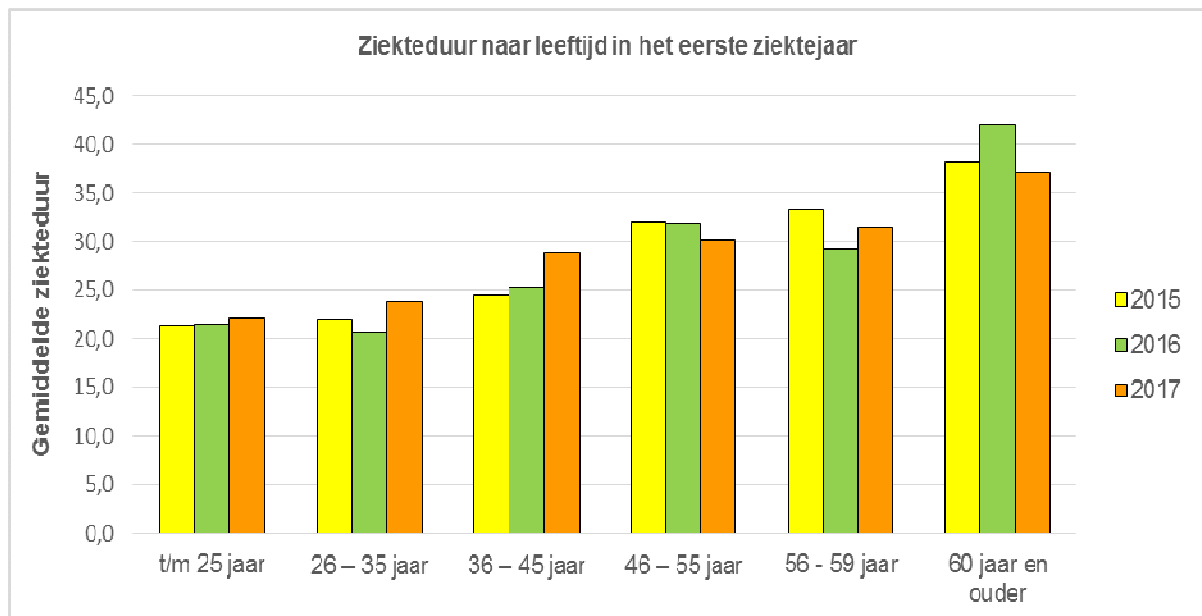
	2014	2015	2016	2017
Agrarische sector 1 ^e ziektejaar	2,89%	2,87%	3,11%	3,30%
Agrarische sector 2 ^e ziektejaar	0,55%	0,56%	0,54%	0,60%
Agrarisch totaal	3,44%	3,43%	3,65%	3,90%
Nederland 1 ^e ziektejaar*)	3,8%	3,9%	3,9%	

*) Bron: CBS / Jaarenquête Ziekteverzuim en Kwartaalenquête Ziekteverzuim. CBS neemt alleen het eerstejaars ziekteverzuim waar op basis van een steekproef.

2.2 Ziekte duur

In het jaar 2017 is de gemiddelde verzuimduur van de afgeronde eerstejaars ziektegevallen gestegen ten opzichte van het jaar 2016: van 27,0 kalenderdagen in 2016 naar 28,1 kalenderdagen in 2017. In het eerste kwartaal van 2017 waren er minder relatief kortdurende griepgevallen dan in het eerste kwartaal 2016 waardoor de gemiddelde verzuimduur automatisch hoger uitvalt. Verder blijkt het effect van de vergrijzing duidelijk te zien: hoe ouder de werknemer, hoe langer de verzuimduur.

Figuur 1: Ziekte duur in kalenderdagen naar leeftijd

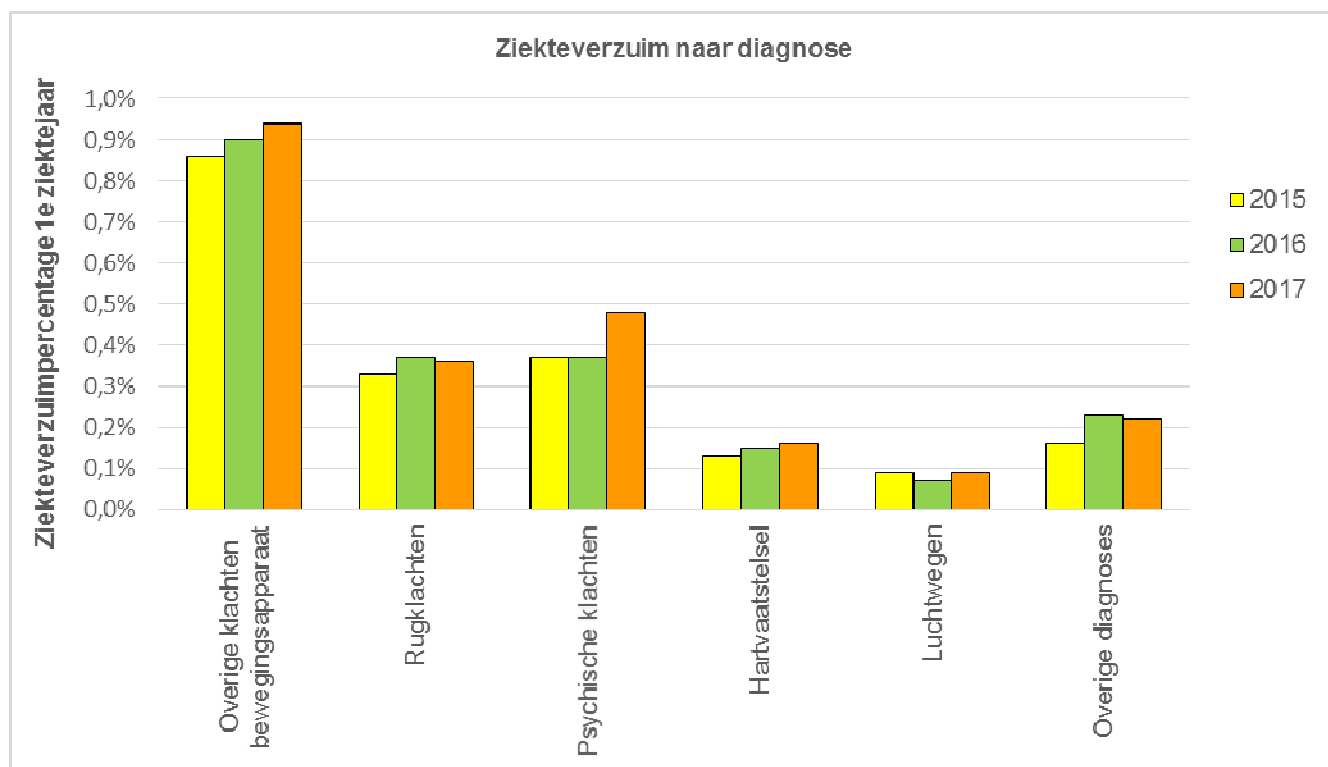

Bron: Stigas en SAZAS

2.3 Ziekteverzuim en diagnose

Klachten aan rug en ledematen bepalen nog steeds voor het belangrijkste deel het verzuim. Figuur 2 laat zien hoe het verzuimpercentage van 3,30% over het eerste ziektejaar is opgebouwd. Het gaat niet om een onderlinge verhouding van de ziektebeelden maar om het aantal ziektedagen dat elke diagnose kost. Dit bevestigt het belang om met preventie vooral in te zetten op lichamelijke belasting.

Figuur 2: Ziekteverzuim naar diagnose

2.4 Bedrijfsongevallen en beroepsziekten

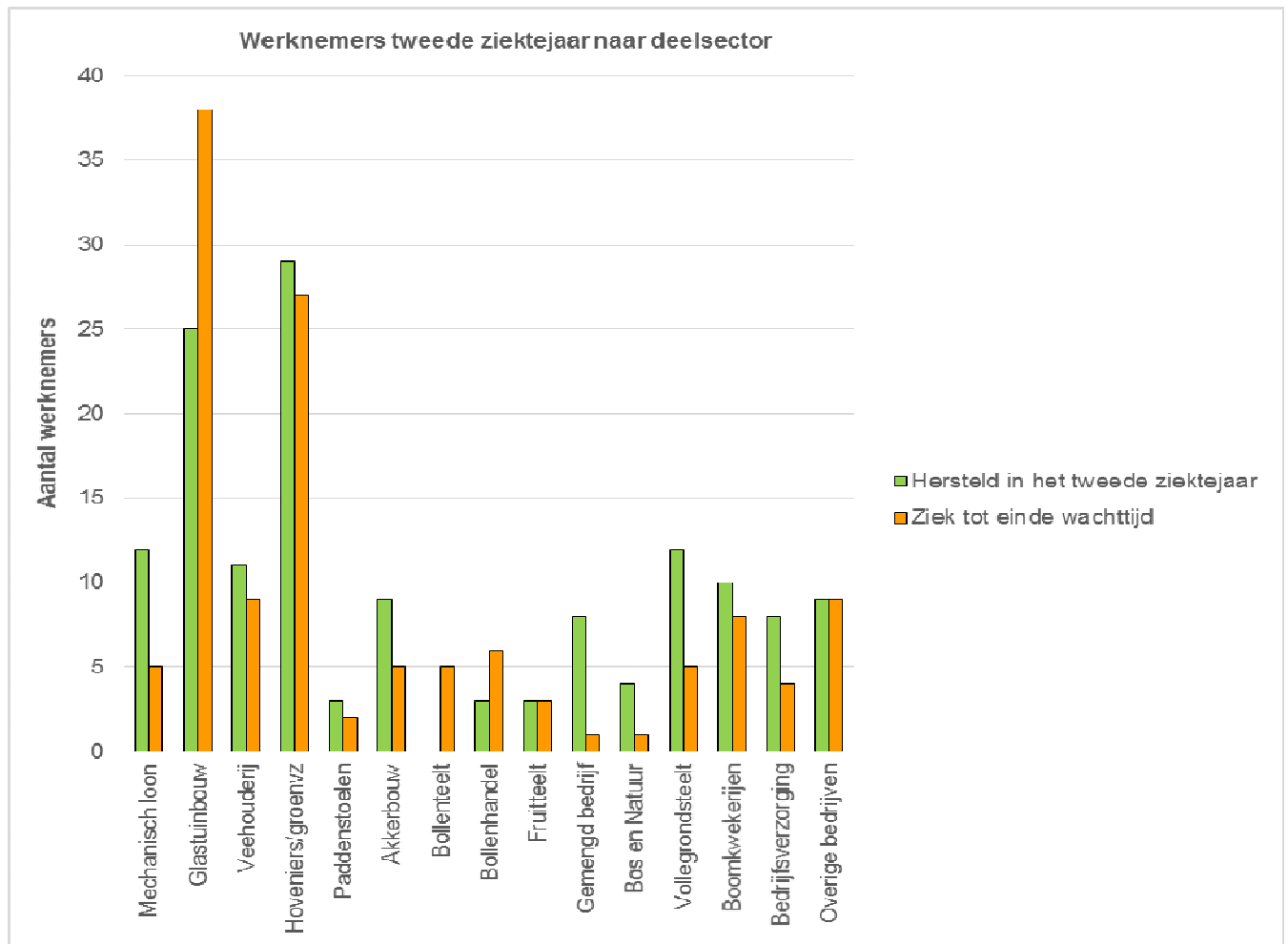
In 2017 zijn er in totaal 126 nieuwe bedrijfsongevallen met ziekteverzuim bij Stigas gemeld. Tevens werden er 245 vermoedelijke beroepsziekten vastgelegd door de bedrijfsartsen.

2.5 Het tweede ziektejaar

In het eerste ziektejaar wordt er alles aan gedaan om werknemers op een verantwoorde manier terug te laten keren naar eigen werk. Dit betekent dat degene die langer ziek blijft ook kampt met ernstige en complexe problemen. In totaal gaat het in 2017 om 274 werknemers. Toch gaat iets meer dan de helft (43,3%) van hen weer aan de slag in 2017 en bereikten 128 werknemers (46,7% van hen) na 2 jaar ziekte einde wachttijd. Van de werknemers die de einde wachttijd bereikten was 45,3% 56 jaar en ouder.

De mate waarin herstel in het tweede ziektejaar alsnog gerealiseerd kan worden verschilt per deelsector, zoals figuur 3 aantoont.

Figuur 3: Aantal werknemers in het tweede ziektejaar naar deelsector

In de glastuinbouw komt circa 60% van de langdurig zieke werknemers niet meer aan de slag binnen 2 jaar bij de eigen of bij een andere werkgever. Voor de hoveniers/groenvoorziening komt dit percentage uit op circa 48%.

2.6 Conclusies verzuim

Het verzuimpercentage over de eerste twee jaar is in 2017 gestegen ten opzichte van 2016 en komt uit op 3,90% (jaar 2016 3,65%). Het 4^e kwartaal 2017 is nog niet gepubliceerd door het CBS maar duidelijk wordt dat de agrarische sector wederom gunstig afsteekt ten opzichte van andere sectoren. De vergrijzing en aantrekkende economie worden als belangrijkste oorzaken voor de stijging van het verzuim gezien.

2.7 Dodelijke ongevallen

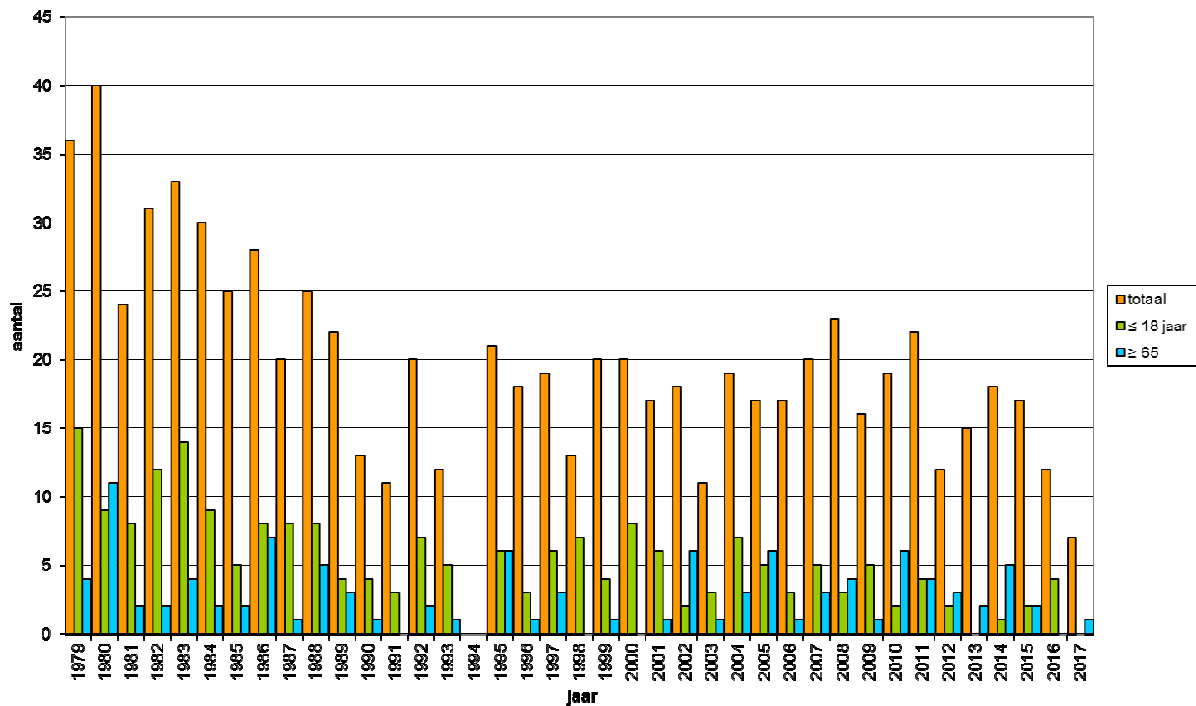
In 2015 was het aantal dodelijke ongevallen nog 17. In 2016 was dit gezakt naar 12 en in 2017 is aantal dodelijke ongevallen doorgezakt naar 7. Dit betekent dat voor het eerst sinds we de dodelijke ongevallen registreren er sprake is van minder dan 10 dodelijke ongevallen. Hopelijk kunnen we over een aantal jaren zeggen, dat in 2017 sprake was van een trendbreuk en dat het een structurele daling is geweest.

In 2 gevallen was een werknemer het slachtoffer. In 3 gevallen een ondernemer en 2 keer was een derde/erfbetreder bij een dodelijk ongeval betrokken.

In 2017 waren geen kinderen en jongeren slachtoffer van een dodelijk ongeval.

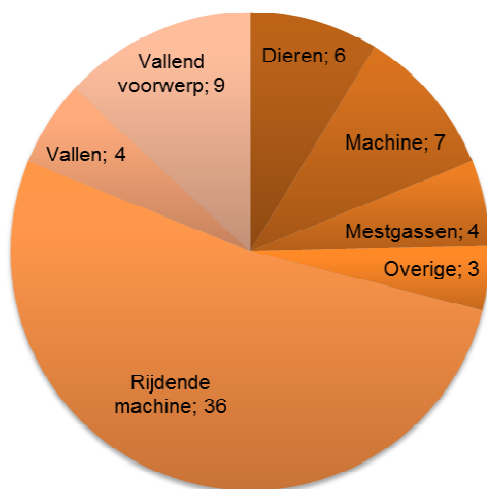
In bijlage 2 is een kort overzicht van de dodelijke ongevallen in 2017 opgenomen.

Figuur 4: Dodelijke ongevallen van 1979 tot en met 2017 totaal en ouderen en kinderen

In figuur 5 is een overzicht te zien van de oorzaken van de dodelijke ongevallen in de laatste vijf jaar. Belangrijkste oorzaak van de dodelijke ongevallen blijven de rijdende machines.

Figuur 5: Aantal ongevallen naar oorzaak van 2013 tot en met 2017

Van de 36 dodelijke ongevallen met rijdende machines hadden 16 te maken met overreden worden. In sommige gevallen betreft dit de bestuurder zelf die van de rijdende machine afstapt. Twaalf slachtoffers zijn bekneld geraakt doordat de machine kantelde, van een krik afviel of bij het verhelpen van een storing aan een machine die kan rijden. Vijf slachtoffers zijn verdronken omdat ze tijdens het werk met een rijdende machine te water zijn geraakt.

3. PREVENTIEDIENSTEN EN REGIE OP VERZUIM

De dienstverlening van Stigas vindt om te beginnen op bedrijfs- en op individueel niveau plaats. Belangrijke activiteiten in dit verband waren in 2017:

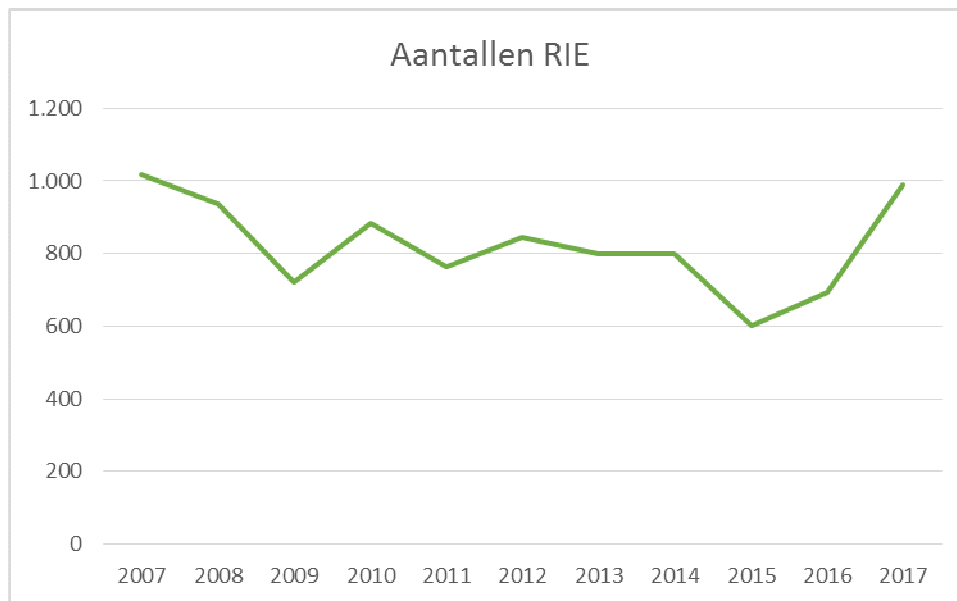
- Risico-inventarisatie
- Preventief medisch onderzoek
- Workshops Werken aan Morgen
- Verzuim onder de Duim

3.1 Risico-inventarisatie en -evaluatie (RIE)

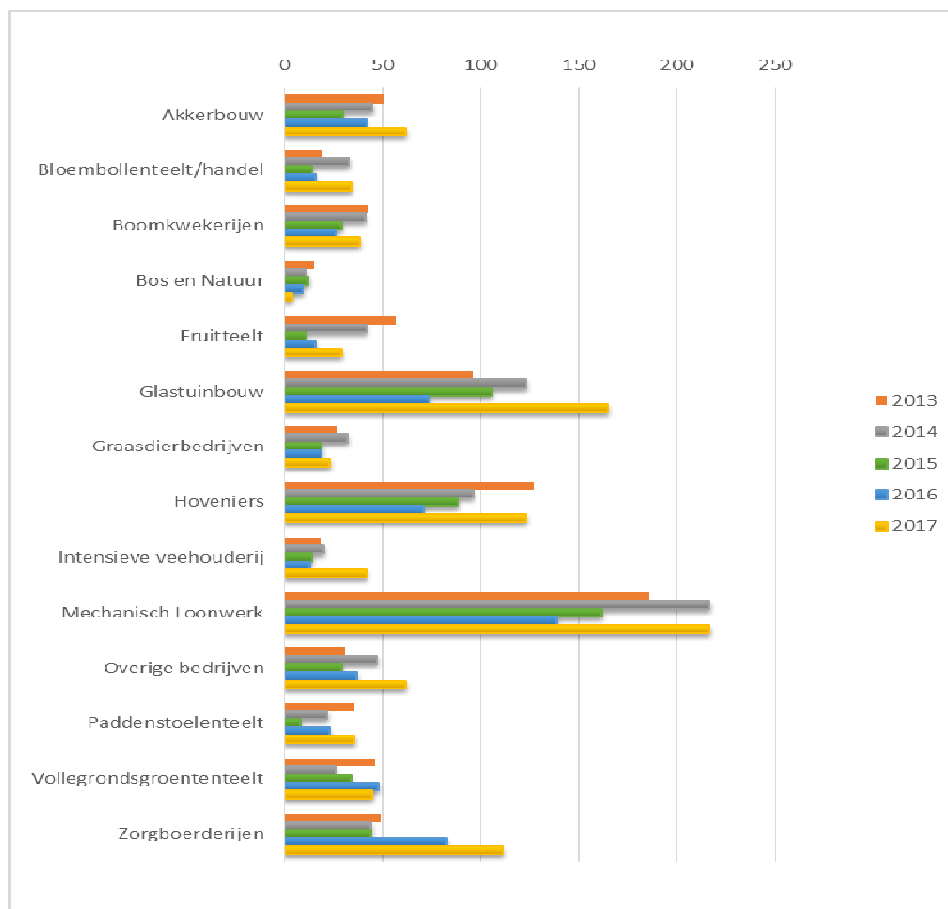
In 2017 is gaandeweg voor bijna alle sectoren de nieuwe RIE-systematiek geïntroduceerd, zoals deze ontwikkeld is in het kader van het project Zelfregulering. In dit jaar is derhalve een deel van de RIE's nog volgens de oude systematiek uitgevoerd en een deel volgens de nieuwe systematiek. In totaal zijn 2.900 inlogcodes voor de nieuwe RIE verstrekt en is bij bijna 1000 bedrijven door Stigas ondersteuning geleverd bij de uitvoering van de RIE en is deze waar nodig getoetst. Een substantiële stijging ten opzichte van 2016. Figuur 6 geeft de ontwikkeling van het aantal, waarbij ondersteuning door een Stigas adviseur is verleend, weer vanaf 2007. Helaas beschikken we niet over gegevens van het aantal uitgevoerde RIE's zonder ondersteuning van voor 2017.

In figuur 7 is een overzicht te zien van het aantal risico-inventarisaties dat door Stigas is uitgevoerd in de verschillende sectoren sinds 2011.

Figuur 6: Aantal door Stigas uitgevoerde RIE's per jaar sinds 2007

Figuur 7: Aantal RIE's per sector

3.2 Preventief Medisch Onderzoek (PMO)

In 2017 was er veel belangstelling voor het PMO, dat uitgevoerd kon worden op locatie van het bedrijf. Stigas werkt daarbij samen met de Gezondheidsbus. In 2017 hebben in totaal 54 werkgevers een PMO voor hun medewerkers laten uitvoeren (ten opzichte van 36 het jaar daarvoor) en hebben in totaal 552 werknemers deelgenomen (ten opzichte van 358 in 2016). Voor bijna 70% van de deelnemers werd gebruik gemaakt van de Stigas Gezondheidsbus.

Bij voldoende deelname en de anonimiteit kon worden gewaarborgd werd er ook een bedrijfsrapportage opgesteld. Deze werd vaak gepresenteerd aan leiding en personeelsvertegenwoordiging.

Bedrijfsarts Marilous Chaillet voor de Gezondheidsbus

In 2017 zijn er drie bedrijfsrapportages opgesteld voor grotere bedrijven en met de bedrijven besproken.

3.3 Workshops Werken aan Morgen

Deze workshop ondersteunt het programma Werken aan Morgen. Doel van de workshop is de duurzame inzetbaarheid van werkenden te bevorderen door hen bewust te maken van de invloed van gezondheid en vitaliteit op hun persoonlijk functioneren. Onderdeel van de aanpak is het verzorgen van kennisbijeenkomsten in samenwerking met studieclubs en werkgevers- en werknemersorganisaties in de sector.

U wilt aan de slag, maar hebt behoefte aan eerst wat meer basiskennis over vitaliteit en inzetbaarheid. Of u besteedt er al aandacht aan, maar hebt behoefte aan verdieping en kennisuitwisseling met anderen die zich in dezelfde situatie bevinden: waar sta ik nu, waar loop ik tegenaan en wat kan een volgende stap zijn?

Inspiratiesessie voor studieclubs en werkgevers- en werknemersorganisaties

Vitaliteit en inzetbaarheid, waarom is het juist nu van belang om daar werk van te maken? Wat is de link met werkplezier, verzuim en productiviteit? Hoe gaat u ermee aan de slag?

De uitvoering van de workshop is maatwerk, afgestemd op de specifieke vraag en doelstelling van de groep. In 2017 is de workshop Werken aan Morgen 101 maal verzorgd.

In het kader van het Werken aan Morgen zijn ook de drijfverensessies GroeiKracht ontwikkeld met en voor met werkgevers en werknemers. Binnen de pilot hebben 3 groepen deelgenomen. De resterende 27 staan voor het eerste half jaar van 2018 op de rol.

In een interactieve sessie gaan we met werkenden in gesprek over hun drijfveren: 'Wat drijft jou om elke dag naar je werk en je bedrijf te gaan?' In die dialoog met werkenden over hun drijfveren zullen ook de aspecten, die hen belemmeren toe te geven aan hun drijfveren, naar boven komen. Die informatie kan op geaggregeerd niveau leiden tot een plan met adviezen voor werkgevers, bijvoorbeeld over aanpassingen in de arbeidsomstandigheden en aansturing. De workshops kunnen zowel op locatie bij bedrijven, als naar behoefte in het land worden georganiseerd.

3.4 Verzuim onder de Duim

In 2017 heeft Stigas voor SAZAS bij een deel van haar verzekerde werkgevers wederom de actie 'Verzuim onder de Duim (VODD)' uitgevoerd. De actie is er in de kern op gericht om hoogverzuimende bedrijven te helpen hun ziekteverzuim aan te pakken. Hiertoe is een selectie gemaakt van middelgrote en grote bedrijven. Net als in voorgaande jaren zijn bedrijven geselecteerd op basis van verzuimpercentage en meldingsfrequentie.

Zoals in andere arbeidsintensieve sectoren vertoonde het verzuimpercentage ook in de agrarisch en groene sector in 2017 een stijgende tendens. Voor 130 bedrijven was dit aanleiding deel te nemen aan VODD. Tijdens de gesprekken merken onze adviseurs dat met name het langdurig verzuim onder de oudere medewerkers als gevolg van de vergrijzing toeneemt. Dat maakt dat er naast de adviezen die het directe verzuim terugdringen tevens aandacht uitgaat naar preventieve initiatieven die de inzetbaarheid van werkenden versterken.

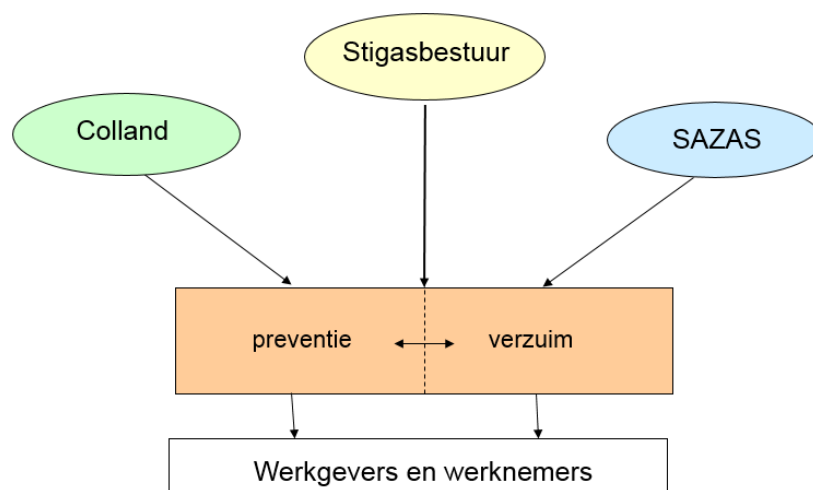
Naast persoonlijke adviezen en VODD-workshops zijn er in dat licht in 2017 zogenaamde 'preventieve terugvalgesprekken' opgestart. Deze gesprekken worden gevoerd met medewerkers die zijn hersteld na een periode van langdurige arbeidsongeschiktheid. Doel is hen met gerichte coaching en aandacht duurzaam aan het werk te houden en de kans dat zij in het verzuim terugvallen te beperken. Stigas gelooft in de effectiviteit van deze integrale aanpak waarin terugdringen van verzuim en het stimuleren van inzetbaarheid hand in hand gaan. In 2018 moet dit leiden tot de eerste zichtbare resultaten.

3.5 Verzuimbegeleiding

Tot slot heeft Stigas haar dienstverlening op het gebied van verzuimbegeleiding zien groeien, enerzijds door een groei van het aantal bedrijven dat voor SAZAS bediend wordt, anderzijds door individuele aansluitingen voor het pakket 'Grip op verzuim'. De verzuimbegeleiding wordt in nauwe samenwerking met Zorg van de Zaak uitgevoerd. In deze samenwerking voert Stigas regie door middel van de verzuimdesk, interventieadvisering en functionele sturing van de dedicated bedrijfsartsen en re-integratieadviseurs, die vanuit Zorg van de Zaak gedetacheerd zijn. Kenmerkend voor de aanpak is de integrale aanpak van preventie en verzuim, die tot uiting komt door de samenwerking van preventieadviseur, re-integratieadviseur en bedrijfsarts in een klantteam. Kern is dat de aanpak van verzuim ondersteund wordt vanuit preventie en omgekeerd.

Tot slot voert Stigas regie op de Poortwachtersgarantie die SAZAS vanaf begin 2017 voor verzekerden met een Compleet verzuimpakket afgeeft.

Op de volgende pagina is de werking van dit model schematisch weergegeven.

Het afgelopen jaar heeft het accent gelegen op een verdere verlaging van het verzuim en schadelast voor betrokken partijen.

4. KENNISFUNCTIE EN UITVOERING BRANCHEPROJECTEN

Kenmerkend voor onze sectoraanpak is het voortdurend analyseren en aggregeren van cijfers en trend en aan de ander kant de uitvoering van zogenaamde brancheprojecten.

4.1 Inzicht in cijfers en trends

Voor de vorming van beleid en de opzet van activiteiten binnen de sector is inzicht in risico's en gevolgen voor de inzetbaarheid en gezondheid onmisbaar. Stigas vervult hierin een belangrijke kennisfunctie. In dat kader is de rapportage 'Duurzaam werken in de agrarische en groene sector' opgesteld. Dit rapport geeft op basis van de ons ter beschikking staande gegevens en informatie (onder andere verzuimdata, de vitaliteitsscan, PMO's, gegevens over beroepsziekten, dodelijke ongevallen en informatie uit externe bronnen en Colland Arbeidsmarkt) een actueel beeld van veilig, gezond en duurzaam werken in de sector. Dit biedt werkgevers en werknemers, hun organisaties, de overheid en andere betrokkenen aanknopingspunten om gericht met duurzame inzetbaarheid in de sector aan de slag te gaan.

De resultaten zijn op een illustratieve wijze samengevat in de Scan Duurzaam Werken in Agrarisch en Groen. Daarnaast zijn er factsheets gemaakt voor de sectoren: open teelten, dierhouderij, bos en natuur, hoveniers en groenvoorziening en mechanisch loonwerk. In 2018 worden de gegevens aangevuld met gegevens vanuit de nieuwe RIE van Stigas.

4.2 Sector-activiteiten

Voor de uitvoering van de sectoractiviteiten is tijd vrijgemaakt van de adviseurs en zijn adviseurs benoemd tot zogenaamde sectorspecialist. Enerzijds krijgen de verschillende sectoren de gelegenheid om (kleine) projecten door de adviseurs uit te laten voeren en anderzijds krijgen de sectorspecialisten daardoor meer kennis van de sector en automatisch ook meer binding met de vertegenwoordigers in de sector. Stigas krijgt hierdoor meer 'gezicht' in de sectoren.

Als sectorspecialisten zijn benoemd:

Sector	Sectorspecialisten	
Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Sjoek van der Maarl
Hoveniers en Groenvoorziening	Sjoek van der Maarl	Peter Bredius
Glastuinbouw	Albert van der Burg	Ton Joosten / Iris Voorbergen
Open Teelten	Marcel van Diepen	Marieke van Esveld
Dierhouderij	Ger Meuwissen	Kees van Schanke / Adri van Kooten / Ton Joosten
Bos en Natuur en overige	Mirjam de Groot	Adri van Kooten

Ook voor 2017 is de sectorspecialist in afstemming met de betreffende klankbordgroep een sector-activiteitenplan opgesteld. In alle sector-activiteitenplannen komen in ieder geval de volgende onderdelen naar voren:

- *Vraagbaakfunctie*. De sectorspecialist is beschikbaar voor vragen van vertegenwoordigers van de verschillende organisaties, maar ook als tweedelijns functionaris voor vragen van collegae.
- *Volgen van nieuwe ontwikkelingen*. Doel hiervan is om te kijken welke effecten deze ontwikkelingen hebben op de arbeidsomstandigheden. Positieve ontwikkelingen kunnen vervolgens gepromoot worden via bijvoorbeeld de arbeidsvriendelijke producten en bij ontwikkelingen met een negatief effect op de arbeidsomstandigheden wordt geprobeerd om in overleg met de leverancier/fabrikant dit te verbeteren.
- *Column in een vakblad*. Om veilig en gezond werken te promoten is in de meeste sectoren in het sector-activiteitenplan ruimte opgenomen om regelmatig in een vakblad te publiceren hierover.

Enkele opvallende sectoractiviteiten zijn:

- In de hovenierssector en bos en natuur zijn uren uit het sectorplan besteed aan de ontwikkeling van een NEN-norm voor tekenwerende kleding.
- In de glastuinbouw is Stigas betrokken bij het veilig stapelen van Deense karren.
- In het mechanisch loonwerk is een aanvulling op de branche-RIE gemaakt voor 'grof groen' en er zijn weer bedrijfsvoorlichtingen georganiseerd. De onderwerpen voor het winterseizoen waren 'werken in verontreinigde grond', PSA en 'veilig onderhoud'.

In diverse sectoren (bloembollen, mechanisch loonwerk, glastuinbouw, bos en natuur, hoveniers en groenvoorziening) worden door de sectorspecialisten in samenwerking met de afdeling communicatie structureel columns en artikelen aangeleverd voor de diverse vakbladen.

De sectorspecialisten zijn ook inhoudelijk verantwoordelijk voor de arbocatalogi en de branche-RIE's in de verschillende sectoren. Ook in 2017 is in de verschillende sectoren weer gewerkt aan de arbocatalogi en zijn weer diverse nieuwe stukken aan de verschillende arbocatalogi toegevoegd of geactualiseerd.

4.3 Werken aan morgen

Stigas heeft de overtuiging dat werken aan inzetbaarheid een paritaire, een gedeelde en een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van werkgevers en werknemers. Als hét sectorinstituut voor veilig en gezond werken positioneert Stigas zich als partner op het gebied van duurzame inzetbaarheid voor werkgevers, werknemers en de sector. De ambitie is met onderscheidende dienstverlening antwoorden te geven op de vraag: 'Hoe houden we werkenden gezond, gemotiveerd en productief tot de pensioengerechtigde leeftijd?'

Stigas geeft hier al jaren invulling aan; in eerste instantie met de programma's 'WerkenInBalans' (2008-2010) en 'Werken aan morgen' (2012-2013), waarin de sector een eerste stap heeft gezet naar aandacht voor 'langer gezond doorwerken'. Vervolgens is er van 2014 tot 2016 in het kader van het Sectorplan Agrarisch en Groen met het programma 'Werken aan Morgen 2.0' gewerkt aan het vergroten van het bewustzijn onder werkgevers en werknemers 'Duurzame Inzetbaarheid er toe doet'.

Medio 2017 heeft het programma Werken aan Morgen een doorstart gekend. Het belang van duurzaam werken is door de ontwikkelingen van de arbeidsmarkt alleen maar gegroeid. Daarnaast is het wenselijk om de aandacht

die de afgelopen jaren voor duurzame inzetbaarheid is ontstaan, vast te houden. Dit, door hen handvatten te bieden die invulling te geven aan de noodzakelijke opvolging van het losgemaakte bewustzijn.

Dat de belangstelling daarvoor groot is blijkt uit het succes van het Stigas symposium 'Vitale bedrijven hebben de toekomst, the next step' van 7 december 2017. De genomineerden getuigden van een groot gevoel van urgentie voor het thema en toonden tevens de toegevoegde waarde van investeringen in goed werkgeverschap. Waarmee zij stuk voor stuk inspirerende voorbeelden vormden voor niet alleen de bezoekers, maar de hele agrarische en groene sector.

De verschillende vormen van dienstverlening die in dit verband middels Werken aan Morgen worden aangeboden en die in 2018 worden voortgezet, hebben in 2017 de volgende resultaten opgeleverd:

Activiteit	Resultaat
Werknemersbenadering	<ul style="list-style-type: none"> • 989 deelnemers • 549 volledig ingevuld • 87 in aanmerking komend voor coachingsgesprekken • 26 coachingsgesprekken gevoerd
Bedrijfsbenadering	<ul style="list-style-type: none"> • 79 geïnteresseerde bedrijven • 58 intakegesprekken • 33 deelnemers bedrijfsaanpak met vitaliteitsscan
Ontwikkeling en uitvoering Drijfverensessie met werkgevers en werknemers	<ul style="list-style-type: none"> • 2 workshops ontwikkeld • 20 geïnteresseerde bedrijven • 3 maal uitgevoerd
E-learning / mijnomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Technisch ontwerp ontwikkeld • Content gereed • Start realisatie Q1 2018
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Symposium 'Vitale bedrijven hebbend de toekomst' georganiseerd • 6 bedrijven genomineerd, 3 winnaars, 1 publieksprijs
Preventieve re-integratie	<ul style="list-style-type: none"> • Belangstelling geïnventariseerd • 6 geïnteresseerde bedrijven

Onderdeel van het programma Werken aan Morgen vormt 'Werken In Balans'. De aanpak Werken In Balans heeft als doel via vragenlijstonderzoek inzicht te krijgen in de risico's die rechtstreeks invloed hebben op het werkvermogen¹ van medewerkers.

Onderdeel van de aanpak is de WerkVermogensMonitor, die zijn basis heeft in de WorkAbilityIndex (WAI). De WAI is een in Finland ontwikkeld (vragenlijst)instrument dat inmiddels in twaalf verschillende landen en in diverse sectoren in Nederland wordt toegepast en een voorspelling geeft van mogelijke risico's op arbeidsongeschiktheid in de nabije toekomst.

De aanpak WerkenInBalans bestaat uit de volgende onderdelen:

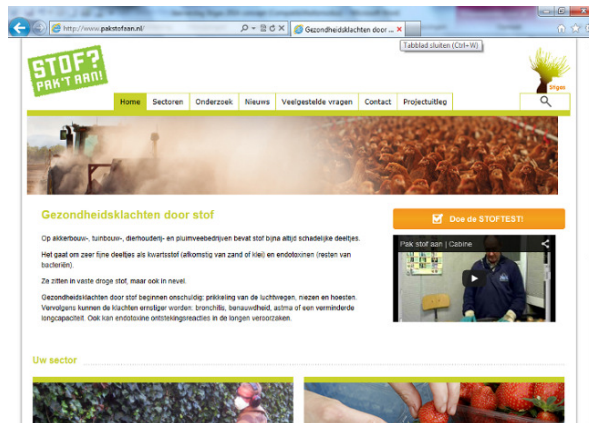
- het toepassen en evalueren en adviseren naar aanleiding van de Werkvermogensmonitor in bedrijven in de agrarische en groene sector;
- het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van zowel de werkgever als de werknemer als het gaat om leeftijdsbewust gezondheidsbeleid.

Adviseurs hebben in 2017 met bedrijven afspraken gemaakt over activiteiten in het kader van het project 'Werken aan Morgen. Eén bedrijf dat niet bij Colland aangesloten is, heeft in 2017 buiten het project Werken aan morgen om aan de aanpak Werken In Balans deelgenomen.

¹ Werkvermogen: de mate waarin een persoon zowel lichamelijk als geestelijk in staat is zijn huidige werkzaamheden te verrichten.

4.4 Stof, Pak 't aan

In het kader van het project Stof? Pak't aan! is in 2017 één keer een bijeenkomst geweest met de begeleidingsgroep. Stigas vervult een coördinerende rol bij dit programma. Afgesproken is om bij de verschillende achterbannen na te gaan in hoeverre het verstandig is bepaalde informatie op te nemen in de verschillende sectorale arbocatalogi en in hoeverre het wenselijk is de website in de huidige vorm voort te zetten. Hierover is nog geen definitieve keuze gemaakt.

4.5 Pilot modernisering ziektewet

Begin 2013 is de Wet beperking ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid vangnetters, ook wel bekend als Modernisering Ziektewet of BeZaVa, in werking getreden. De overheid wil met deze wet een beperking in de uitkeringslasten voor flexwerkers bereiken door de werkgever meer actief bij de re-integratie van de flexwerkers te betrekken en hem financieel verantwoordelijk hiervoor te maken.

De Stichting van de Arbeid heeft met een aantal branche-instituten overleg gehad over de consequenties van de modernisering van de Ziektewet, die in de Eerste kamer is aangenomen. Samen met Sectorinstituut Transport en Logistiek (voorheen Gezond Transport) en het Vakcentrum Detailhandel hebben wij pilots ontwikkeld met als doel te onderzoeken of onze sector specifieke aanpak voor preventie en verzuimbegeleiding ook voor (zieke) flexkrachten (vangnetters) kan leiden tot een verlaging van verzuim en schadelast. Naast een onderdeel verzuimbegeleiding heeft Stigas ook een onderdeel preventiezorg voor bedrijven met veel flexibele krachten toegevoegd aan de pilot.

De pilot is uitgevoerd in de periode 2014 tot en met 2016. Medio 2017 is de eindrapportage door onderzoeksbureau APE opgeleverd. De resultaten spreken voor zich en bevestigen de toegevoegde waarde van onze sectorale aanpak van verzuimbegeleiding en preventie. Ondermeer is door APE geconstateerd dat onze aanpak voor verzuim leidt tot een substantiële verkorting van de ziekteduur en daardoor van de schadelast voor de Ziektewet – en dus voor de sector - ook bleek het aantal herplaatsingen bij de 'oude' of een andere werkgever substantieel hoger te zijn. Het woord is nu aan de politiek om nu een vervolg te geven aan deze pilot. Op het moment van het schrijven van dit jaarverslag wordt er vanuit de Stichting van de Arbeid een bijeenkomst geïnitieerd om de aanpak en resultaten in het voorjaar van 2018 te delen met andere sectoren, die mogelijk geïnteresseerd zijn te kiezen voor een dergelijke aanpak..

4.6 Zelfregulering: ontwikkeling nieuwe RIE

Met subsidie van het Ministerie van SZW is in 2014 het project Zelfregulering gestart. Eén onderdeel van dit project richt zich op het ontwikkelen en uittesten van een volledig nieuw systeem voor risico-inventarisatie en – evaluatie. Met het nieuwe systeem wordt beoogd om meer bedrijven in de sector aan te zetten tot de uitvoering van de RIE, maar ook het onderhoud hiervan. Uiteindelijk moet dit er toe leiden dat er veiliger en gezonder gewerkt wordt in de sector.

In 2015 is de nieuwe methodiek ontwikkeld voor vier sectoren, te weten mechanisch loonwerk, glastuinbouw, varkenshouderij en hoveniers en groenvoorziening. In 2016 is gestart met de tweede fase van het project met als belangrijkste doel te onderzoeken wat het effect is van het nieuwe instrument bij de bedrijven en of en zo ja, welke vorm van ondersteuning door een deskundige vereist is. Daartoe zijn 300 bedrijven uit de pilotsectoren uitgenodigd met de nieuwe RIE aan de slag te gaan, waarvan 200 bedrijven door een Stigasadviseur zijn begeleid. 100 door middel van een bedrijfsbezoek en 100 door ondersteuning op afstand. Daarnaast zijn 100 bedrijven in de gelegenheid gesteld zelfstandig de RIE uit te voeren. De uitvoering van het project is eind 2017 afgerond en de resultaten van de pilot zijn in het voorjaar van 2018 voorzien.

Wel kan al gesteld worden dat de nieuwe RIE van Stigas een forse stimulans heeft gegeven om (opnieuw) met de RIE aan de slag te gaan. Buiten het project Zelfregulering zijn in de loop van het jaar alle dertien branche-RIE's naar het nieuwe systeem overgezet.

4.7 Zelfregulering: preventie beroepsziekten

Een tweede onderdeel van het project Zelfregulering betreft het project Melding en preventie beroepsziekten. Dit projectonderdeel is medio 2016 gestart in samenwerking met het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) en het Academisch Medisch Centrum en is medio 2017 afgerond.

Als de bedrijfsarts het vermoeden heeft dat de gezondheidsklacht te maken heeft met het werk dan wordt er een werkplekonderzoek (WPO) aangevraagd. Aan de hand van een scorelijst inventariseert de preventieadviseur de belasting in het werk. Verder vindt overleg plaats met zowel werkgever als werknemer om te komen tot een verbetering. In het kader van dit project zijn het proces van signaleren tot en met het aanvragen en uitvoeren van het WPO geëvalueerd om te zien welke adviezen met beste zijn bevallen. In totaal zijn 50 meldingen van beroepsziekten onder de loep genomen. De eindrapportage van dit onderdeel zal ook in het voorjaar van 2018 beschikbaar komen. Wel al kan gesteld wordt dat het project tot een substantiële verbetering van het proces en ook van de klanttevredenheid heeft geleid. Werkgevers, waarvoor een WPO is uitgevoerd, scoren in 2017 een rapportcijfer 8,2 ten opzichte van 7,4 in het jaar daarvoor.

4.8 Zero accidents in 2020

Jaarlijks zijn er gemiddeld 18 dodelijke slachtoffers te betreuren op het agrarisch en groene bedrijf. In 2017 waren dat er 7 ten opzichte van 12 het jaar daarvoor. Stigas startte in 2016 een meerjarig actieplan om het aantal ernstige ongevallen drastisch te verlagen. De belangstelling is groot van vele partijen om hieraan te trekken.

Het actieplan richt zich op de zes belangrijkste oorzaken van ongevallen. Cultuur en gedrag, organisatie van het werk en techniek zijn belangrijke aanknopingspunten. Er is speciaal aandacht voor jongeren, ouderen, tijdelijke werknemers en seizoenwerkers, groepen die vaak betrokken zijn bij een ongeval. De RIE en de preventiemedewerker hebben een belangrijke rol om veilig werken te verankeren in de bedrijven.

Deelnemers aan het platform zijn allereerst de werkgevers- en werknemersorganisaties LTO Nederland, Branchevereniging VHG, CUMELA Nederland, FNV, CNV Vakmensen. Ook de VBNE is aangesloten. Partijen die in het platform eveneens een bijdrage leveren zijn de overheid (RIVM en Inspectie SZW), erfbezoekers (namens Nevedi, ForFarmers en Nijhof-Wassink en TLN) en een vertegenwoordiging van fabrikanten, importeurs van machines en mechanisatiebedrijven (Fedecom). Het doel van het platform is om kennis uit te wisselen en

gezaamenlijk op te trekken als het gaat om activiteiten en communicatie in de sector. In 2017 is het platform drie keer bijeen gekomen en is een Actieplan opgesteld, waarvoor ESF subsidie is aangevraagd. Begin 2018 wordt hierop uitsluitel verwacht. Verder is de website pagina www.zeroaccidents2020.nl opgezet, als centrale basis voor alle communicatie over de campagne. Tot slot is er een challenge uitgezet via de Battle of Concepts voor het vinden van een oplossing voor de afscherming van de aftaktussenas.

4.9 Platform mestgassen

Dit jaar is het Platform Mestgas opgericht en twee maal bijeen gekomen. De gezamenlijke doelstelling van het Platform is het terugdringen van ongevallen als het gevolg van mestgassen. Aanleiding voor de oprichting van het Platform is het ongeval in Makkinga dat plaatsvond in 2013. Het Platform gaat naast het zoeken van onderlinge verbinding een gemeenschappelijke website vormgeven. In november 2016 heeft het platform onder begeleiding van het internetbureau MostWantIt gebrainstormd over de doelstellingen, boodschap en vormgeving van de website die de naam mestgas.nl gaat krijgen.

Deelnemende organisaties van het Platform zijn:

- CUMELA Nederland
- LTO Nederland
- Brandweer
- Interpolis Agro
- DLV
- Stigas

4.10 Project tekenwerende kleding

Sinds 2016 vergadert een projectgroep eens per maand over een normontwerp tekenwerende kleding. De projectgroep bestaat uit fabrikanten, eindgebruikers, een 'tekenexpert' en een onderhoudsbedrijf. Werkgevers en werknemers in de agrarische en groene sectoren worden vertegenwoordigd door drie kerndeskundigen van de FNV en Defensie, en door Mirjam de Groot, sectorspecialist en preventieadviseur voor de bos- en natuursector bij Stigas. Zij geeft aan dat werkgevers, werknemers en inkopers van kleding behoefte hebben aan een helder overzicht van goed werkende, veilige werkkleding die voldoet aan de vereisten voor veilig en gezond werk.

Het eerste normontwerp NEN 8333 'Beschermende kleding – Kleding die helpt te beschermen tegen teken en fabrieksmatig behandeld is met permethrine' is inmiddels gepubliceerd. Naar aanleiding van een marktverkenning is duidelijk geworden dat een norm voor tekenwerende kleding voor een betere kwaliteit van de producten kan zorgen. De markt voor dergelijke kleding groeit dan ook snel. Begin 2018 is betreffende NEN-norm van kracht geworden.

4.11 Week van de werkstress

In de week van 13 tot en met 16 november werd landelijk de week van de werkstress georganiseerd. In het hele land organiseren bedrijven activiteiten om werkstress aan te pakken en het werkplezier te vergroten. Stigas heeft zich hierbij aangesloten. Aandacht voor het onderwerp is gevraagd middels een thema nieuwsbrief. Hierin, naast inhoudelijke en cijfermatige informatie, aandacht voor de toolkit 'Vlammen zonder afbranden' die Stigas in opdracht van CUMELA ontwikkeld heeft. Bij alle persoonlijke contacten in die week zijn door de preventieadviseurs, bedrijfsartsen en re-integratieadviseurs (stress)balletjes met de tekst "Werkplezier in uitvoering" uitgereikt.

Daarnaast zijn via de nieuwsbrief 10 workshops Vlammen zonder afbranden weggegeven. Het animo daarvoor was groot.: binnen 1 uur uitverkocht.

4.12 Vertrouwenspersoon

Werkgevers zijn volgens de Arboret verplicht om hun medewerkers te beschermen tegen de gevolgen van agressie en geweld, pesten, discriminatie en ongewenste intimiteiten. Naar aanleiding van vragen van werkgevers hoe dit het beste in te vullen heeft Stigas een zestal adviseurs opgeleid om de rol van externe vertrouwenspersoon voor bedrijven te vervullen. Bij deze vertrouwenspersoon kunnen medewerkers van werkgevers, die gebruik wensen te maken van deze dienstverlening van Stigas, terecht met meldingen of klachten over ongewenst gedrag. Vanaf de start medio 2017 hebben een twintigtal grotere en kleinere bedrijven zich voor deze dienstverlening aangemeld.

5. COMMUNICATIE EN VOORLICHTING

5.1 Nieuwe website en voorlichtingsmateriaal

Stigas.nl en agroarbo.nl

De website stigas.nl wordt vooral gevoed met informatie over de Stigas dienstverlening en specifieke arbokennis, onder andere arbeidsvriendelijke producten en informatie over diverse zoönosen en arbeidsrisico's.

In 2017 zijn de websites stigas.nl en agroarbo.nl verder ontwikkeld. Ze zijn geïntegreerd in één herkenbare website in dezelfde stijl, maar behouden hun eigen adressen (stigas.nl en agroarbo.nl). Het grote voordeel is dat de bezoeker met één zoekopdracht in twee websites gelijk kan zoeken en direct naar de juiste pagina wordt geleid. Ondermeer de subwebsites www.zeroaccidents.nl en www.mestgas.nl geïntegreerd in de nieuwe Stigaswebsite en zijn aparte landingspagina's ontwikkeld voor de dienstverlening voor zelfstandigen en zorgboerderijen. Het plan is om komend jaar ook de afzonderlijke websites weekvandeteek.nl,

werkenaanmorgen.nl en pakstofaan.nl te integreren.

Afbeelding: de vernieuwde integrale website stigas.nl bevat nu ook de arbocatalogus en het is veel makkelijker om zaken snel te vinden.

De integrale website is volgens de laatste technieken en inzichten ingericht. De teksten zijn gescreend op lengte en zoveel mogelijk ingekort om te kunnen voldoen aan de moderne gebruikers die minder willen lezen. De website heeft daarnaast meer beeldmateriaal gekregen.

Het beheer van stigas.nl ligt geheel bij Stigas. De website wordt goed bezocht. Meest bezochte rubrieken zijn:

- Risico-inventarisatie
- Digitale risico-inventarisatie
- Preventief Medisch Onderzoek (PMO)
- Ik wil meer weten over (Kennissbank)
- Contact
- Ik wil meer weten over de ziekte van Lyme
- Over Stigas
- Ik wil meer weten over werken bij warm weer

Website arbocatalogus

De website agroarbo.nl bevat de arbocatalogi van de agrarische en groene sectoren. Deze website wordt in overleg met de klankbordgroepen actief onderhouden. Deze website heeft zoals gezegd een nieuw uiterlijk gekregen; het is overzichtelijker geworden en onderwerpen zijn makkelijker te vinden. De website is zowel direct te vinden onder het adres van agroarbo.nl als makkelijk te vinden stigas.nl. De nieuwe opzet maakt het mogelijk gemakkelijk tussen de arbocatalogus en de informatie, die op de Stigaswebsite staat, te switchen.

Werkenaanmorgen.nl

De website voor het speciale project 'Werken aan Morgen' met daarop onder meer de volgende informatie:

- Achtergrond en aanpak Werken aan morgen
- Vitaliteitsscan voor bedrijven en voor medewerkers
- Filmpjes- Hoe doen andere bedrijven dat?
- Presentatie genomineerden Gezond & Vitaal werken prijs

Weekvandeteek.nl

Tot slot is ook de website weekvandeteek.nl onderhouden. De Week van de teek wordt door Stigas in samenwerking met een veertiental organisaties georganiseerd. Inmiddels bestaat de groep uit ruim twintig samenwerkende organisaties. De samenwerking is de kracht van de Week van de teek. Iedere organisatie verspreidt de boodschap van tekenbeten en het voorkomen van de ziekte van Lyme onder haar eigen achterban. Nieuw dit jaar was het filmpje Systematische tekencontrole. Stigas onderhoudt de website.

Voorlichtingsmateriaal

Steeds meer communicatie vindt digitaal plaats, via de website, onze digitale nieuwsbrief en social media. Daarnaast worden vaak in combinatie daarmee folders en leaflets ontwikkeld, die tijdens bedrijfsbezoeken, voorlichtingen en beurzen worden uitgereikt. Het afgelopen jaar zijn ondermeer folders uitgebracht over Stigas (zogenaamde corporate folder), de zelfstandigenpakketten, Werken aan morgen en vertrouwenspersoon.

5.2 Colland en VanColland magazine

De afdeling communicatie van Stigas neemt deel aan het Colland-communicatieteam, waarin ook communicatieadviseurs van de Sectorraad, BPL en SAZAS deelnemen. Gezamenlijk ontwikkelen zij het Colland communicatiebeleid en zijn zij verantwoordelijk voor de communicatie met sociale partners, brancheorganisaties, bedrijven en bedrijfstakken. Hiervoor zijn de volgende gezamenlijke communicatiemiddelen ingezet: het magazine VanColland en de website www.colland.nl. Het gezamenlijke magazine VanColland verschijnt vier keer per jaar en heeft een oplage van 17.000. Werkgevers vormen hierin de grootste groep. Daarnaast ontvangen ook een groot aantal accountantskantoren het magazine. Stigas maakt graag gebruik van dit magazine om de eigen dienstverlening en specifieke onderwerpen onder de aandacht te brengen van alle bij Colland aangesloten bedrijven. Het afgelopen jaar heeft Stigas wederom een substantieel deel van dit blad met actuele thema's rond arbeidsomstandigheden, veiligheid en verzuimpreventie weten te vullen. Ondermeer is uitgebreid aandacht besteed aan de wijziging van de Arbowet per 1 juli 2017.

5.3 Sociale media

Facebook

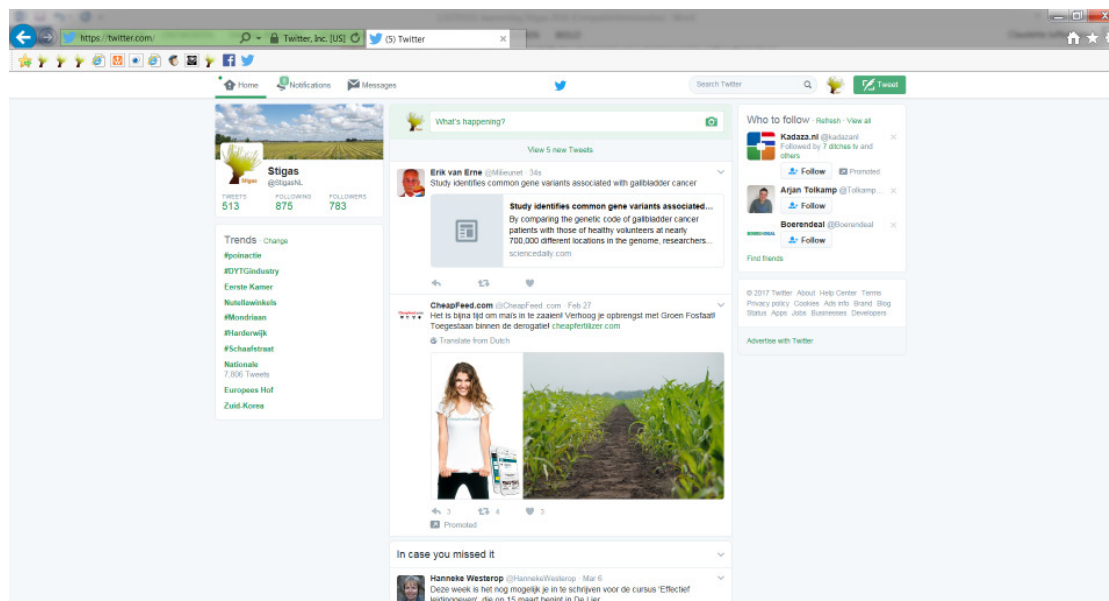
Stigas is inmiddels ook op Facebook actief. Het voordeel van Facebook is dat volgers goed op de hoogte worden gehouden van nieuwsberichten. Volgers krijgen direct in hun tijdlijn op hun mobiele telefoon of computer onze nieuwsberichten in beeld. Berichten kunnen ook gemakkelijk gedeeld worden zodat het bereik groeit.

Een geslaagde Facebook actie was het presenteren van de genomineerden voor de 'Stigas Gezond en Vitaal Werkenprijs 2017'. Van de genomineerde bedrijven werd een kort filmpje op Facebook geplaatst. Het bedrijf met de meeste 'likes' kreeg de publieksprijs uitgereikt. Het filmpje van Nolina Kwekerijen werd het vaakst bekeken, kreeg het meest aantal likes en werd daarmee winnaar van de publieksprijs.

Twitter

De wereld verandert in een hoog tempo. Namen vroeger mensen de tijd om een brochure goed door te lezen, tegenwoordig zijn korte teksten, filmbeelden en afbeeldingen die weinig tijd kosten om de boodschap door te laten dringen, aan de orde van de dag. Stigas heeft daarom al geruime tijd ook een Twitteraccount: StigasNL. Een tweet bevat maximaal 280 tekens. Afbeeldingen kunnen worden toegevoegd.

Momenteel heeft StigasNL 824 volgers. Stigas plaatst gemiddeld 2 tweets per week. De tweets bevatten bij voorkeur praktische en toepasbare informatie voor de agrarische werknemer en ondernemers. De communicatieadviseurs werken veel samen met de preventieadviseurs om onderwerpen te genereren.

Afbeelding: de homepagina van het Stigas Twitteraccount.

5.4 Digitale nieuwsbrief

In 2017 is de digitale nieuwsbrief zeventien maal verschenen. De nieuwsbrief biedt actuele en praktische onderwerpen voor ondernemers en werknemers in alle sectoren. De artikelen in de nieuwsbrief staan ook op de website stigas.nl. Lezers van de artikelen komen automatisch op stigas.nl terecht. Zodoende trekken we meer bezoekers naar de website en roepen we op om daadwerkelijk actie te ondernemen, zoals een dienst afnemen. De nieuwsbrief heeft in het verlengde van de Stigas website ook een vernieuwde lay-out gekregen. De nieuwsbrief wordt zeer goed ontvangen. Het aantal abonnees voor de nieuwsbrief is het afgelopen jaar gestegen naar ruim 8.900 abonnees. De Stigas nieuwsbrief wordt gemiddeld door ca 25% van de abonnees geopend, wat beduidend hoger ligt dan gemiddeld voor dit soort nieuwsbrieven in de agri en foodsector het geval is (ca 19%). Ook het aantal keer dat geklikt wordt op links die verwijzen naar onderwerpen op stigas.nl, ligt met 3,2% beduidend hoger dan het gemiddelde van 2,0% in de agri en foodsector. Daarmee is onze digitale nieuwsbrief een belangrijk communicatiemiddel voor Stigas geworden.

5.5 Voorlichtingen, workshops en cursussen

De Stigasadviseurs hebben ook het afgelopen jaar een groot aantal voorlichtingen, workshops en cursussen verzorgd. Zoals de Masterclass Vitale bedrijven hebben de toekomst! En de trainingen Effectief omgaan met verzuim. Naar het Stigas voorlichtingsprogramma is altijd veel vraag. Het afgelopen jaar zijn wederom een kleine honderd presentaties verzorgd voor de verschillende sectoren. Specifieke onderwerpen die eruit sprongen waren duurzame inzetbaarheid, grip op verzuim, veiligheid op en rond het erf en teken en de ziekte van Lyme. Bijlage 3 geeft een overzicht van de voorlichtingen die Stigas in 2017 heeft verzorgd.

6. ORGANISATIE

6.1 Bestuur

Sinds medio 2015 is de uitvoeringsorganisatie van Stigas een zelfstandige organisatie, waarvan sociale partners in de sector, vertegenwoordigd in het bestuur van de Stichting Gezondheidszorg Agrarische Sectoren eigenaar zijn. Eind 2016 zijn ook de preventieadviseurs in dienst gekomen van Stigas. Voor de uitvoering van de medische activiteiten en de verzuimbegeleiding werkt Stigas nauw samen met Zorg van de Zaak. Ondermeer wordt een vast dedicated team van bedrijfsartsen en re-integratieadviseurs ingehuurd van Zorg van de Zaak. Een van de kenmerken van onze dienstverlening is de samenwerking van preventieadviseurs, bedrijfsartsen en re-integratieadviseurs in klantteams.

Het afgelopen jaar is het bestuur van Stigas 5 keer bij elkaar geweest. De samenstelling van het bestuur ultimo 2017:

Leden:

LTO Nederland

Wim van den Boomen (werkgeversvoorzitter)
Peter Loef

Plaatsvervangende leden:

CUMELA Nederland

Riet Zweistra

Corina van Zoest

Branchevereniging VHG

Egbert Roozen

Marc Custers

FNV

Henk Onstwedder (werknemersvoorzitter)
Brenda de Jong

CNV Vakmensen

Peter de Jong

Jaap Bosma

Adviseur Colland Bestuursbureau

Christ Essens

Directie/secretariaat

Math Creemers
Corrie Gerritse

6.2 Organisatie

Stigas Services BV is de uitvoeringsorganisatie van Stigas, waar de medewerkers in dienst zijn. Na de verzelfstandiging vanuit de Achmea organisatie in 2015 en het in dienst nemen van de preventieadviseurs eind 2016 heeft in 2017 het accent gelegen op de verdere ontwikkeling van de dienstverlening. Leidend hierbij zijn onze kerncompetenties: eigenaarschap, klantgedrevenheid en samenwerken. Deze drie kerncompetenties zijn inmiddels onderdeel geworden van alle functiebeschrijvingen binnen Stigas.

Zoals al eerder aangegeven zijn de activiteiten van Stigas in hoofdzaak te onderscheiden in drie aandachtsgebieden, te weten die van kennis- en regiecentrum, uitvoerder van preventiediensten en verzuimbegeleiding. De dienstverlening wordt aangestuurd en gecoördineerd vanuit de landelijke staf, die in Woerden gehuisvest is. De kennis- en regierol gebeurt ook voor SAZAS.

In de staf van Stigas zijn de volgende disciplines vertegenwoordigd: medisch adviseur, arbeidsdeskundig adviseur, arbeidshygiënisch adviseur, veiligheidskundige, arbeid- en organisatiedeskundige, gezondheidsonderzoeker, communicatieadviseur en interventieadviseur.

In Woerden zijn tevens gehuisvest:

- De Servicedesk, verantwoordelijk voor de centrale loketfunctie voor alle inhoudelijke vragen over arbeidsomstandigheden en adviesdiensten van Stigas;
- De Verzuimdesk, verantwoordelijk voor de eerste intake van verzuimende werknemers en de operationele planning van de verzuimbegeleiding.

Overige activiteiten zijn onder meer:

- aansturing van de Stigasorganisatie, inclusief de bij de uitvoering betrokken professionals (preventieadviseurs en dedicated bedrijfsartsen en re-integratieadviseurs)
- onderhoud van sectorspecifieke instrumenten zoals de sector-RIE's, arbocatalogi en het Preventief Medisch Onderzoek (PMO)
- onderhoud van de websites www.stigas.nl , www.agroarbo.nl, www.werkenaanmorgen.nl en www.weekvandeteek.nl
- uitvoeren van de communicatie- en PR functie, ondermeer het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal, het invullen van het arbodeel in de Colland-media en marketingcommunicatie
- regievoering op de verzuimbegeleiding, voor bij SAZAS aangesloten bedrijven en bedrijven die zich individueel aansluiten
- uitvoeren van sectoranalyses, ondermeer over de ontwikkeling van verzuim, ongevallen en risico's
- ontwikkeling en coördinatie van sectorprojecten en –onderzoeken

6.3 Stigas gecertificeerd

Stigas is vanaf 2014 gecertificeerd voor ISO en Arbo. Aanleiding was de behoefte om op deze wijze de bescherming van privacygevoelige informatie aantoonbaar beter te regelen en de kwaliteit van haar dienstverlening voortdurend te verbeteren. Als gecertificeerde arbodienstverlener kan Stigas daarnaast ook bedrijven en hun medewerkers volledig ondersteunen in hun behoeften en wettelijke verplichtingen als het gaat om duurzame inzetbaarheid en arbodienstverlening. Vanaf 2017 vallen ook de re-integratieactiviteiten van Stigas onder het certificaat.

6.4 Stigas preventie-adviseurs en klantenteams

De preventieadviseurs zijn landelijk gespreid werkzaam en hebben contact met de dedicated opgestelde artsen en re-integratieadviseurs die vanuit Zorg van de Zaak zijn gedetacheerd. Uitgangspunt is om preventieadviseurs, re-integratieadviseurs en sectorartsen zoveel mogelijk met elkaar te laten samenwerken in het belang van de kwaliteit van de dienstverlening en de opbouw van kennis. Naast de vaste kern van adviseurs worden voor specifieke werkzaamheden of projecten op ad-hoc basis ook andere deskundigen ingehuurd.

Adviseur	Specialisme	Regio
Peter Bredius	Akkerbouw en vollegrondsteelt, Mechanisch Loonwerk, Machineveiligheid en geregistreerd Hoger Veiligheidskundige	Breda
Albert van der Burg	Glastuinbouw, Arbeidsdeskundige, EUREP/GAP	Westland
Marcel van Diepen	Bloembollen, witloftrekkerijen	Alkmaar
Marieke van Esveld	Fruitteelt, fysieke belasting, kinderen	Arnhem
Marieke Esmeijer	Geregistreerd arbeidshygiënisch	
Mirjam de Groot	Bos en natuur, geitenhouderij, teken en de ziekte van Lyme, kinderen	Amersfoort
Ton Joosten	Paddenstoelenteelt, aspergeteelt	Venlo
Wim Klaucke	Akkerbouw, Middelbaar Veiligheidskundige	Groningen
Henry Kok	Fruitteelt, Middelbaar Veiligheidskundige	Arnhem/Enschede
Adri van Kooten	Akkerbouw, bos en natuur Melkveehouderij	Groningen
Sjoek van der Maarl	Mechanisch loonwerk, hoveniers en groenvoorziening, Hoger Veiligheidskundige	Haarlem
Ger Meuwissen	Varkens- en pluimveehouderijen, Middelbaar Veiligheidskundige, ARIE	Eindhoven
Kees van Schanke	Paardenhouderijen, maneges, Middelbaar Veiligheidskundige	Rotterdam
Albert Snapper	Algemeen	Apeldoorn
Iris Voorbergen	Boomteelt en vaste plantenteelt	Utrecht

BIJLAGE 1. Samenstelling klankbordgroepen 31-12-2017

Klankbordgroep Hoveniers en Groenvoorzieners

Naam	Namens	
M. Holling	VHG	
I. Sangers	VHG	
J. Batenburg	VHG	
Th. Nieuwenhuizen	VHG	
F. van den Bos	VHG	
M. Daamen	FNV	
M. Dubbelaar	FNV	Tot oktober 2017
D. Aaldering	FNV	Vanaf oktober 2017
R. Aalberts	FNV	
P. van der Beek	CNV Vakmensen	
S. van der Maarl	Stigas	

Klankbordgroep Mechanisch Loonwerk

Naam	Namens	
C. van Zoest-Meester	CUMELA Nederland	
K. Nagtegaal	CUMELA Nederland	
A.W. Karelse	CUMELA Nederland	
J. Sijtsma	FNV	
B. de Jong	FNV	
R. van der Steen	Vakvereniging HZC	
P. Bredius	Stigas	

Klankbordgroep Glastuinbouw

Naam	Namens	
Voorzitter		
P. Loef	LTO Noord Glaskracht	
E. Goos	LTO Noord Glaskracht	
L. de Jong	LTO Noord Glaskracht	
H. Onstwedder	FNV	
A. van den Burg	Stigas	

Klankbordgroep Dierhouderij

Naam	Namens	
A. Butijn	NOP	
J. Houdijk	LTO Schapenhouderij	
Vacature	LTO Melkveehouderij	
Mevr. R. Pruijsten	FNRS	
H. Onstwedder	FNV	
A. Groot	LTO paardenhouderij	
T. Coumans	LTO pluimveehouderij	
G. Meuwissen	Stigas	

Klankbordgroep Bos en Natuur

Naam	Namens	
J.A. Efftink	FNV	
B.de Jong	FNV	
J.H. Kraan	CNV Vakmensen	
J.P.M. Polman	IPC Groene Ruimte	
H.J. Jeurink	AVIH	
W. Roelfsema / M.Metsemakers	Staatsbosbeheer	
M. Lammertink	Geldersch Landschap	
M. de Groot	Stigas	

Klankbordgroep Open Teelten

Naam	Namens	
Voorzitter		
B. Hasselo	LTO Akkerbouw	
M. André de la Porte		
H. Bus	NFO	
J. van Leeuwen	LTO Boomteelt	
W. Biemans	LTO Vollegrond	
Mevr. M.C. Bense	FNV	
B. de Jong	FNV	
A. Zwetsloot	Anthos	
S. Groot	KAVB	
M. van Diepen	Stigas	

BIJLAGE 2: Dodelijke ongevallen in 2017

1.	6 januari Emmen	58 jaar Man	Derde Bos en natuur	Man komt onder boom en overlijdt enkele dagen later.
2.	27 februari Woubrugge	52 jaar Man	Ondernemer Paardenhouderij	Man komt onder kantelende heftruck terecht
3.	24 april Toldijk	67 jaar Man	Ondernemer Rundveehouderij	Man gedood door stier
4.	13 mei Montfort	24 jaar Man	Werknemer Akkerbouw en volleggrondsteelt	Roemeense aspergesteker komt onder personeelsbus
5.	19 augustus Grootebroek	21 jaar Man	Werknemer Boomteelt en vaste plantenteelt	Man komt onder heftruck
6.	30 oktober IJhorst	49 jaar Man	Ondernemer Melkveehouderij	Man komt onder heftruck die van krik valt
7.	25 november Boijl	62 jaar Man	Derde Melkveehouderij	Man komt onder landbouwmachine

Ondernemer: 3
Werknemers: 2
Derden: 2

BIJLAGE 3: Overzicht voorlichtingen 2017

Nr	Datum	Sector	Stigas-medewerker	Onderwerp
1	3-1	Plantenteelt, Akkerbouw Vollegrondsteelt	Henry Kok	Gedrag en Veiligheid
2	6-1	Diversen	Mirjam de Groot	Gezond en Veilig werken
3	6-1	Hoveniers en Groen	Mirjam de Groot	Ziekte van Lyme en TBE
4	6-1	Hoveniers en Groen	Sjoek van der Maarl	Lichamelijke belasting en trillingen
5	9-1	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Veiligheid, gezondheid en Beroepsziekten
6	13-1	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Veiligheid en Beroepsziekten
7	13-1	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Veiligheid, gezondheid en Beroepsziekten
8	16-1	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Veiligheid, gezondheid en Beroepsziekten
9	17-1	Hoveniers en Groen	Marieke van Esveld	Werkhoudingen en Belastbaarheid
10	17-1	Hoveniers en Groen	Sjoek van der Maarl	Ontwikkelingen testen
11	18-1	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Veiligheid en Beroepsziekten
12	20-1	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Werken op hoogte
13	20-1	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Veiligheid, gezondheid en Beroepsziekten.
14	20-1	Mechanisch Loonwerk	Wim Klaucke	Uitleg Stigas, Arboretgeving en Werken aan Morgen
15	23-1	Overige	Henry Kok	Veilig en gezond bedrijf
16	24-1	Glastuinbouw	Albert van der Burg	Veiligheidsstraining in kader SQ
17	24-1	Varkenshouderij	Ger Meuwissen	Arbeidsomstandigheden binnen de varkenshouderij
18	25-1	Mechanisch Loonwerk	Ton Joosten	Beroepsziekten
19	26-1	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Beroepsziekten
20	27-1	Mechanisch Loonwerk	Marcel van Diepen	Lichamelijke belasting/vergrijzing
21	27-1	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Veiligheid
22	27-1	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Veiligheid, gezondheid en Beroepsziekten.
23	30-1	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	"Wat komt er als ondernemer op je af wanneer er een ongeval gebeurt" (werktitel)
24	30-1	Hoveniers en Groen	Ger Meuwissen	Veiligheid
25	30-1	Mechanisch Loonwerk	Ton Joosten	Veiligheid
26	30-1	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	"Wat komt er als ondernemer op je af wanneer er een ongeval gebeurt" (werktitel)
27	2-2	Bos, Natuur en Landschap	Mirjam de Groot, Marlies Kamps	Vitale medewerkers hebben de toekomst (terugkoppeling resultaten RIE en groepsrapportage V-scan)
28	3-2	Hoveniers en Groen	Iris Voorbergen	Ziekteverzuim ook jou een zorg
29	3-2	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Veiligheid, gezondheid en beroepsziekten
30	6-2	Hoveniers en Groen	Marieke van Esveld	Werkhoudingen en Belastbaarheid
31	7-2	Mechanisch Loonwerk	Ton Joosten	Veiligheid
32	10-2	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Veiligheid, gezondheid en beroepsziekten
33	14-2	Plantenteelt Glastuinbouw en Vollegrond	Marieke van Esveld	Veiligheid en Ergonomie

Nr	Datum	Sector	Stigas-medewerker	Onderwerp
34	14-2	Dierenhouderij/Paarden	Kees van Schanke	Veiligheid in de paardenhouderij, met extra aandacht voor omgang met hengsten
35	14-2	Plantenteelt Glastuinbouw en Vollegrond	Marieke van Esveld	Veiligheid en Ergonomie
36	15-2	Sector breed en -vreemd	Marlies Kamps	Duurzame inzetbaarheid
37	16-2	Hoveniers en Groen	Ger Meuwissen	Gezond lijf, gezond bedrijf
38	17-2	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Werken op hoogte
39	17-2	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Werken op hoogte
40	21-2	Dierhouderij	Ton Joosten	Uitleg Stigas/Arbo/RIE
41	22-2	Hoveniers en Groen	Henry Kok	Ziekteverzuim ook jou een zorg
42	1-3	Bloembollen en Melkvee	Sjoek van der Maarl	Verkeer en Veiligheid op het erf
43	1-3	Glastuinbouw	Albert van der Burg	Risico-inventarisatie en -evaluatie
44	3-3	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Veiligheid
45	3-3	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Gedrag en veiligheid
46	6-3	Bloembollenteelt	Iris Voorbergen	Lichamelijke belasting
47	6-3	Bloembollenteelt en Broeierij	Marcel van Diepen	Risico-inventarisatie / ergonomie / Ozon / e.a.
48	6-3	Melkveehouderij	Marcel van Diepen	Veiligheid, Vitaliteit
49	7-3	Plantenteelt, Akkerbouw Vollegrondsteelt	Marieke van Esveld	Arbobeleid
50	9-3	Mechanisch Loonwerk	Sjoek van der Maarl	Veiligheid en Beroepsziekten
51	13-3	Dierenhouderij/Koeien	Marieke Esmeijer	Veiligheid in en om het erf
52	14-3	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Veiligheid, gezondheid en Beroepsziekten
53	14-3	Glastuinbouw	Iris Voorbergen, Marlies Kamps	Vitaliteitscafé
54	14-3	Glastuinbouw	Iris Voorbergen, Marlies Kamps	Vitaliteitscafé
55	15-3	Hoveniers en Groen	Marieke van Esveld	Werkhoudingen en Belastbaarheid
56	15-3	Hoveniers en Groen	Marieke van Esveld	Werkhoudingen en Belastbaarheid
57	20-3	Mechanisch Loonwerk	Sjoek van der Maarl	Veiligheid en Beroepsziekten
58	21-3	Mechanisch Loonwerk	Marlies Kamps	Vlammen zonder afbranden-Stress bij Ondernemerschap
59	21-3	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Bedrijfsongeval en wat nu? en Wie is Stigas en de nieuwe RIE
60	4-4	Boomteelt	Ton Joosten	Stigas en RIE
61	4-4	Hoveniers en Bos en Natuur	Peter Bredius	Week van de Teek
62	5-4	Glastuinbouw	Iris Voorbergen, Marlies Kamps	Vitaliteitscafé
63	5-4	Glastuinbouw	Iris Voorbergen, Marlies Kamps	Vitaliteitscafé
64	8-5	Zorgboerderijen	Ton Joosten	Stigas en RIE
65	11-5	Boomteelt/open Teelt Rozen	Ton Joosten	Stigas en RIE
66	15-5	Zorgboerderijen	Ton Joosten	Stigas en RIE
67	16-5	Groenvoorziening, GWW, Melkvee	Marcel van Diepen	Veiligheid, Vitaliteit
68	22-5	Zorgboerderijen	Ton Joosten	Stigas en RIE
69	23-5	Mechanisch Loonwerk	Marcel van Diepen	Veiligheid, Vitaliteit

Nr	Datum	Sector	Stigas-medewerker	Onderwerp
70	30-5	Glastuinbouw	Albert van der Burg	Informatiebijeenkomst Veiligheid middenkader
71	30-5	Mechanisch Loonwerk	Sjoek van der Maarl	Veiligheid en Beroepsziekten
72	7-6	Pluimvee	Marieke van Esveld	Stof en Ergonomie e.a.; arbobeleid
73	20-6	Boomteelt	Peter Bredius	Vliegende start met de nieuwe RIE
74	20-6	Boomteelt	Marieke van Esveld	Vliegende start met de nieuwe RIE
75	28-6	Glastuinbouw	Albert van der Burg	Informatiebijeenkomst Veiligheid middenkader
76	11-7	Hoveniers en Bos en Natuur	Peter Bredius	De teek en de ziekte van Lyme
77	12-9	Glastuinbouw	Ton Joosten	Gezond beleid (vernieuwde Arbowet)
78	18-9	Glastuinbouw	Sjoek van der Maarl / Albert van der Burg	Een vliegende start met uw RIE
79	21-9	Glastuinbouw	Iris Voorbergen	Lichamelijke belasting
80	22-9	Glastuinbouw	Iris Voorbergen	Lichamelijke belasting
81	21-9	Glastuinbouw	Iris Voorbergen	Gezond bewegen
82	22-9	Glastuinbouw	Iris Voorbergen	Gezond bewegen
83	31-10	Bloembollen	Marlies Kamps	Werken aan morgen, ziekteverzuim
84	7-11	Sector breed	Iris Voorbergen	Masterclass Duurzame inzetbaarheid
85	21-11	Hoveniers en Groen	Sjoek van der Maarl	Een vliegende start met uw RIE
86	21-11	Hoveniers en Groen	Peter Bredius	Een vliegende start met uw RIE
87	21-11	Hoveniers en Groen	Marieke Esmeijer	Een vliegende start met uw RIE
88	28-11	Varkenshouderij	Marieke van Esveld	Risico-inventarisatie en -evaluatie
89	30-11	Pluimveehouderij	Ton Joosten	Risico-inventarisatie en -evaluatie
90	7-12	Sector breed	Marlies Kamps	Vitale bedrijven hebben de toekomst, de next step
91	13-12	Varkenshouderij/Pluimveehouderij	Ton Joosten	Risico-inventarisatie en -evaluatie
92	12-12	Hoveniers en Groen	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten